

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Курсова робота

з китайської філології

на тему:

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООНІМІВ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ НА
МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ**

Студентки групи ПКит 06–19

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціалізація 035.06 Східні мови і література

Філологія (Переклад (китайська))

Ямшинської Єлизавети Євгенівни

Науковий керівник: Нижегородцева А. О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗООНІМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1. Поняття “зоонім” у китайській лінгвістиці	5
1.2. Зоонімія в китайських фразеологічних одиницях	7
1.3. Особливості фразеологічних одиниць у сучасній китайській мові ...	10
Висновки до Розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООНІМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ.....	15
2.1. Функціювання зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі чен’юй.....	15
2.2. Функціювання зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі яньюй.....	19
2.3. Функціювання зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі сехоуяй.....	24
2.4. Функціювання зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі гуаньюнюй.....	30
Висновки до Розділу 2.....	34
ВИСНОВКИ.....	36
论文摘要.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Зооніміка — це наука, яка дозволяє поринути у культуру і світобачення народів. Вона розкриває особливості сприйняття людиною природи і осмислення місця природи у її житті.

Фразеологізми – це генетичний код мови та культури народу. Це невмируща культурна спадщина кожної нації, яка передається через віки, постійно осучаснюючись. Фразеологізми з зоонімами надають яскравості спілкуванню, через образ певної тварини вправно вказують на ту чи іншу рису людини чи характеристику ситуації.

Дослідження та вивчення фразеологізмів із зоонімами надають багато різних можливостей, а саме: краще зрозуміти мову та її структуру; отримати більш широкі уявлення про культурні та ментальні особливості нації; відслідкувати історичні корені в сучасних фразеологічних одиницях; глибше дослідити світобачення народу на основі його мовної картини.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом з боку дослідників до структурно-семантичних та лінгвокультурних особливостей зоонімів у фразеології в китайській мові. Фразеологізми є відображенням еволюції мови та мовної структури. Саме тому аналіз особливостей реалізації фразеологізмів є актуальним для розуміння китайської мови, яка набуває все більшої популярності в світі. Дослідження фразеологізмів із зоонімами є джерелом для вивчення історії, культури та ментальності народу.

Метою курсової роботи є дослідження функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі фразеологізмів типу чен'юй, яньюй, сехоуоу, гуаньюнюй.

Для досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання:

- дослідити наукові джерела з метою отримання теоретичних знань з теми роботи;
- розглянути поняття “зоонім” в китайській лінгвістиці;
- проаналізувати питання зоонімії в китайських фразеологічних одиницях;

- з'ясувати особливості чотирьох типів фразеологізмів сучасної китайської мови;
- проаналізувати та порівняти чотири ланки кожного з чотирьох видів китайських фразеологізмів із зоонімічними елементами (чен'юй, яньюй, сехоуоу, гуаньюнюй): їх джерела, структура, образність та вживання в мовленні.

Об'єктом дослідження є китайські фразеологізми чотирьох типів з різними зоонімами.

Предметом дослідження є функціонування зоонімів в сучасній китайській мові у фразеологізмах типу чен'юй, яньюй, сехоуоу, гуаньюнюй.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та виконання завдань передбачалось застосування теоретичних методів дослідження, зокрема аналіз, синтез, та дедуктивний метод. Ці методи були застосовані для того, щоб проаналізувати наукові джерела та їх теоретичне підґрунтя; визначити місце зоонімії у китайській мові; дослідити функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі чен'юй, яньюй, сехоуоу, гуаньюнюй.

Практичне значення: матеріали роботи можуть використовуватися в процесі викладання китайської мови, зокрема таких дисциплін як “Практична фразеологія китайської мови”, “Практичний курс перекладу з китайської мови”, а також для подальшого дослідження особливостей китайської лінгвокультури.

Матеріалом цього дослідження слугують 183 фразеологізми типу чен'юй, яньюй, сехоуоу, гуаньюнюй. Всі мають історичне походження, які були взяті з китайських фразеологічних словників “中华成语大词典” (于志勇& 魏民, 1966) “汉语成语词典” (冷天龙, 2001), “汉语成语词典” (何平, 2004) та китайських інтернет-джерел.

Структура. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, анотації та списку використаних джерел. Перший розділ вміщує три підрозділи та висновки. Другий розділ вміщує чотири підрозділи та висновки. Обсяг роботи 36 сторінки

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗООНІМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Ще з давніх часів людина тісно співіснувала з природою, усвідомлюючи повну залежність від навколишнього середовища, його чинників та змін. Із самих початкових стадій розвитку людства, тварини відігравали величезну роль у життєдіяльності людини та її світобаченні, бо тварина або ставала помічником у роботі та другом або ж становила небезпеку. Характеристики тварин, яких надавали їм люди, базувались на образній уяві про тварин, а також на спостереженнях за їх характером та поведінкою. Усі народи по-своєму бачили кожну тварину, кожна нація мала унікальні критерії для виокремлення певних особливих рис, які виділяли ту чи іншу тварину з поміж інших представників тваринного царства, тим самим виразно віддзеркалюючи національну своєрідність мови.

Зооніміка – наука, яка пов'язана з людиною, її світобаченням та мовними процесами. Значення вживаних у мові зоонімів досить широке, і націлене на стилістично підкреслену, найчастіше метафоричну, алегоричну характеристику людини, яка наділяється елементами образності та виразними експресивними семантико-стилістичними відтінками.

1.1. Поняття “зоонім” у китайській лінгвістиці

Зооніміка — наука про зооніми, власні імена (прізвиська) тварин, одна з наймолодших областей ономастики. Вперше термін зоонім з'явився у мовознавстві у 60-х роках. Останні десятиліття інтерес до зоонімів, у яких дуже своєрідно проявляється ономастична творчість людини, значно посилюється. Проте не зважаючи на це, ця галузь науки залишається мало досліджуваною. (Руснак, 2011, с. 77)

У сучасному вітчизняному мовознавстві термін “зоонім” тлумачиться як має два повноцінно рівнозначних тлумачення:

1. це загальна назва тварин, наприклад: собака, кінь, лис, миша, та інші;
2. це власна назва (кличка) тварин, наприклад: Сірко, Мурка, Мілка, інші.

Слід зауважити, що трактування поняття «зоонім» в українській мові не співпадає з трактуванням цього терміну в китайській мові. В українській мові поняття «зоонім» містить два окремих рівноцінних значення, а в китайській мові термін “*动物名称*” включає в себе два різних поняття: “*动物专名*” та “*名字(命名)*”.

动物名称 у значенні “*动物专名*” має лише одне тлумачення — загальна назва тварин, наприклад: *豹子*—“леопард”, *老虎*—“тигр”, *蛇*—“змія”, *老鼠*—“щур”, *斑马*—“зебра”, *鹅*—“гусак”, *对虾*—“креветка”, *雪豹*—“барс”, *金丝猴*—“рінопітек”, *章鱼*—“восьминіг”, *河狸*—“бобер”, *羚羊*—“антилопа”, *熊蜂*—“джміль”, *沙猫*—“барханний кіт”, *鸽子*—“голуб”, *地龟*—“тірська черепаха”, *树袋熊*—“коала”, *犀牛*—“носоріг”, *猢猻*—“рись”, *穿山甲*—“панголін”, *长颈鹿*—“жирафа», *熊猫*—“панда”, *黑猩猩*—“шимпанзе”, *海牛*—“сирена”, *海象*—“морж” і т. д.

Тлумачення «кличка тварини» має інше поняття “*命名*” — ім'я, надане тварині, найчастіше домашнім улюбленцям. Наприклад: *咪咪*—“Мімі”, *小白*—“Сяобай», *小黑*—“Сяохей”, *团团*—“Тауньтуань”, *笑笑*—“Сяосяо”, *欢欢*—“Хуаньхуань”, *花花*—“Хуахуа”, *花咪*—“Хуамі”, *小叮当*—“Сяодіньдан”, *枫枫*—“Фенфен”, *露露*—“Лулу”, *大赖*—“Далай”, *淘淘*—“Таотао”, *星巴*—“Сінба”, *薯条*—“Шутяо”, *米奇*—“Міці”, *雷卡*—“Лейка”, *少爷*—“Шао’є”, *兰兰*—“Ланьлань”, *啊呜*—“А’у”, *丁丁*—“Діндін” та інші. Присудження улюбленцям імен — є справжнім мистецтвом, бо ще з давніх давен китайці надавали ім’я тваринам зважаючи на велику

кількість факторів, таких як зовнішній вигляд, характер, властиві поведки, звуконаслідування та інше.

У цій роботі ми розглядаємо *动物名称* у значенні “*动物专名*”.

У китайській термінології “*动物名称*” стають предметом вивчення з різних точок зору. Зокрема, вивчаються *动物成语*— фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом. Хоча Китай має досить великий інтерес до фразеологічних одиниць із зоонімами, ця галузь є недостатньо дослідженою і досі. Китайські вчені для своїх досліджень обирають не лише рідну мову, але також розглядають китайську мову через її призму тобто розглядають фразеоутворюючий потенціал зоонімічної лексики на базі зіставлення китайської та інших мов. Ма Течуань (马铁川) у статті “*Cause Analysis of Different Culture Image in English and Chinese Animal Idiom*” — “Аналіз культурних образів в англійських та китайських анімалістичних компонентах” (2015) звертається до порівняння та лінгвокультурного аспекту зоонімів, а також до особливостей їх вивчення та перекладу. Сунь Шуйбінь (孙水斌) розглядає особливості китайських та тайських фразеологічних одиниць із компонентом-зоонімом з погляду зіставної лінгвістики. (Ужченко, 1998, с. 45)

Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених зоонімам, жодне дослідження досі не включало систематичного вивчення унікальних і специфічних рис та інвентаризації всіх класів зоонімів у сучасній китайській мові. У процесі аналізу теоретичного матеріалу стала очевидною проблема відсутності єдиної і загальноприйнятої термінології. Як наслідок, питання необхідності уточнення співвідношення обсягів понять залишається актуальним у сучасній лінгвістичній науці.

1.2. Зоонімія в китайських фразеологічних одиницях

Фразеологічні одиниці можна назвати синтезом національного колориту, характерних особливостей культури. Через лаконічну, відточену та образну форму

передаються найрізноманітніші історичні події, зображуються особливості повсякденного життя, підкреслюються людські вади та гідності, розкриваються світосприйняття нації та її культуру.

Царство тварин має своєрідне віддзеркалення у мовленні, створюючи особливу лексичну підсистему, в якій формуються свої закономірності, що вимагають особливого опису в різних сталих виразах у різних мовних культурах. Кожна нація своєрідно виокремлювала кожну тварину, риси її поведінки, сильні і слабкі сторони. Саме уявлення носія мови про ту чи іншу тварину в проекції на людину, зафіксований досвід, у якій мірі представлений цей досвід у різних мовах у різних пріоритетах, образах, символах, асоціаціях і формує культурну специфіку кожної нації. (матеріали XIV міжнародної наукової конференції, 2020, с. 32) Асоціативність із поведінкою або особливою характеристикою кожної тварини часто ставали підґрунтям для фразеологічних одиниць, а саме у китайській мові для сталих виразів (成语), народних висловів: прислів'їв (谚语), приказок (俗语), недомовок-іносказань (歇后语), та звичних виразів (惯用语).

Китайська мова сповнена великою кількістю різних фразеологічних одиниць із зоонімічним компонентом. Наприклад: 鼠目寸光 — “очі миші бачать не далі одного цуня — мати вузький кругозір, не бачити далі свого носа” : зоонім — миша; 狐假虎威 — “лисиця користується могутністю тигра — користуватися чужим авторитетом” : зооніми – лисиця, тигр; 螳臂当车 — “богомол лапками стримує колісницю — робити непосильне завдання” : зоонім – богомол; 闻鸡起舞 — “почувши спів півня, змахнути (мечем) — 1) вставати з півнями, братися за справу з ранку раніше 2) піднятися за першим покликом” : зоонім — півень; 狡兔三窟 — “у хитрого зайця три нори — пускати у хід викрутки; викручуватися” : зоонім — заєць; 螳螂捕蝉, 黄雀在后 — “поки богомол полює за цикадою, ззаду його чатує чиж — 1) на будь-яку силу є управа; 2) не

підозрювати про навислу небезпеку” : зооніми —богомол, цикада, чиж; *蚂蚁成群, 明天勿晴* — “мурахи рояться — завтра не буде сонячної погоди”: зоонім — мураха; *燕子低飞 蛇过道, 不久大雨到* — “ластівка летить низько, а змія перетинає дорогу — незабаром піде дощ”: зооніми — ластівка, змія; *蛤蟆大声叫, 必是大雨到* — “якщо жаба сильно кричить — піде дощ”: зоонім — жаба; *鸡迟宿, 鸭欢叫, 风雨不久到* — “кури затримуються допізна, качки кричать — незабаром прийде шторм”: зооніми — курка, качка; *大雁来, 种小麦* — “дикі гуси прилітають — сіється пшениця”: зоонім — гуси; *蚊子咬的怪, 天气要变坏* — “комарі дивно кусаються — погода зіпсується”: зоонім — комар; *苍蝇飞进花园里——装蜂(疯)* — “мухи залітають у квітник прикидаючись бджолами — божевілля”: зоонім — муха, бджола; *河里的螃蟹——都有夹(家)* — “усі краби в річці мають клешні — родина»: зоонім — краб; *屎壳郎戴花——丑美* — “жук-гнойовик поніс квітку — потворна краса”: зоонім — жук-гнойовик; *狗拿耗子——多管闲事* — “собака мишей ловить, не у свою справу лізе — пхати свій ніс куди не слід, бути настирливим”: зоонім — собака, миша; *骑驴看唱本——走着瞧* — “їдучи на віслиюку, читати сценарій — поживемо-побачимо”: зоонім — віслиюк; *代人受过的人: 替罪羊* — “баран, який несе відповідальність за чужі проступки — людина, яка несе відповідальність за чужі проступки, цап-відбувайло”: зоонім — баран; *恩将仇报的人: 白眼狼* — “вовк, що закочує очі— людина, яка відплачує за добро злом, байдужа і невдячна людина”: зоонім — вовк; *事故圆滑的人: 老狐狸* — “старий лис— хитра, вивертка людина”: зоонім — лис та інш.

Образ кожної тварини несе у собі певний символ, який тим чи іншим способом пов’язаний із нею. Як правило цей символ має у своїй основі легенду, міф або історичну подію, які задокументовані у письмових джерелах. Наприклад: джерелом *豺狼当道* — “шакали та вовки господарюють на дорогах – при владі стоять одні злі та жадібні люди”

є “后汉书·张纲传”：“侍御史张纲独埋于洛阳都亭；曰：‘豺狼当路；安问狐狸！’” — “Книга Пізньої Хань”：“...， він сказав：“Шакали та вовки господарюють на дорогах, а у лисиць просять миру”； джерелом 如鱼得水 — “як риба, що добралася до води - як риба у воді; бути на своєму місці” є “三国志·蜀书·诸葛亮传”：“孤之有孔明，犹鱼之有水也” — “Записи трьох царств”：“Самотній Чжуге Лян як риба у воді”), джерелом 走马观花 — “милуватися квітами на скаку — бігло, поверхово, мимохідь” є “登科后”：“春风得意马蹄疾，一日看尽长安花” — “Після екзаменів”：“Весняний вітерець приносить вдачу, сидячі на коні можна роздивитись усі квіти Чан’аня” та інш.

До китайських дослідників цієї галузі можна віднести Ян Ілін, Ма Течуань, Сунь Шуйбінь, та інш.

1.3. Особливості фразеологічних одиниць у сучасній китайській мові

Фразеологія, у сучасній синології, позначається терміном “熟语” (Ма Гофань, 1959). Хоча фразеологічні одиниці широко використовуються в китайській мові у всіх сферах, їх систематичне дослідження ще не отримало належної уваги. Дослідження фразеологізмів почалося лише з 1949 року, до цього часу були опубліковані лише окремі статті, пов'язані з фразеологією, та фразеологічні словники, але серйозних наукових досліджень не було проведено. З 1980-90-х років почали з'являтися значні наукові праці, які досліджували різні класифікації фразеологізмів, розглядали фразеологію як перетин декількох наук і проводили порівняльний аналіз фразеологічних одиниць китайської та інших мов. В сучасній китайській лінгвістиці фразеологію розглядають як частину лексикології та стилістики, а не окрему наукову дисципліну.

Серед найвідоміших мовознавців, які досліджували фразеологію китайської мови, можна відзначити Ма Гофаня, Чжан Чжигуна, Яо Пенця, Ні Баюаня, Вень Дуаньчжена та інших.

Джерела фразеологізмів у китайській мові можна поділити на два типи: народна література та класична. До джерел народної літератури належать філософські та історичні байки, легенди, міфи, прислів'я та афоризми. Класична література походить від філософських трактатів, історичних хронік та художньої літератури.

Слід зазначити, що протягом тривалого періоду часу всі фразеологічні одиниці в китайській мові визначались, як “*成语*” — “ідіома”. Наразі, спираючись на класифікацію Ма Гофаня, фразеологічний склад китайської мови відображений у різних класах фразеологічних одиниць, які характеризуються власними функціонально-стилістичними та структурно-семантичними особливостями. Інші дослідники пропонували по-іншому зіставлені класифікації, але вони не набули широкого визнання.

Дослідник Ма Гофань розділяє китайські фразеологізми на п'ять груп, а саме:

1. чен'юй (*成语*) — ідіома;
2. яньюй (*谚语*) — прислів'я;
3. сехоуей (*歇后语*) — недомовки-іносказання;
4. гуаньюньюй (*惯用语*) — фразеологічні поєднання;
5. суюй (*俗语*) — приказки.

Хоча кожна з представлених груп має свої власні структурно-семантичні та функціонально-стилістичні особливості, проте усі ці групи відповідають загальноприйнятим лексико-семантичним особливостям фразеологізмів, а саме:

- роздільнооформленість;
- семантична цілісність;
- відтворюваність у комунікативних процесах;
- розчленована будова;
- образність.

Тож першою особливістю ми розглядаємо роздільнооформленість китайських фразеологізмів. Вони не є окремими словами у структурному відношенні, а представляють собою комплексні складні словосполучення або речення. Проте, слід зазначити, що у китайському реченні різні види фразеологізмів можуть функціонувати як окремий член речення, так і цілим реченням.

Друга важлива ознака фразеологічних одиниць полягає в їх використанні в комунікативних процесах, тобто їх відтворюваність. Китайські фразеологічні одиниці не створюються під час мовлення, а використовуються як готові незмінні одиниці з точним складом, структурою та порядком слів. Жоден компонент фразеологізму не може бути замінений, за винятком певних слів, які мають синоніми залежно від діалектів або регіонів.

Третя ознака — семантична цілісність. Фразеологізми є неподільними з точки зору семантики і мають цілісне значення, незалежно від значень їх компонентів.

Четвертою ознакою є розчленована будова, яка поширюється за рахунок збереження властивості роздробленості. Деякі лексичні одиниці, які зустрічаються в словниках як самостійні слова зі своїми лексичними значеннями, насправді є лише частинами фразеологічних сполучень, а їх семантика не впливає на фразеологічне значення.

Останній критерій — образність, тобто наявність у китайських фразеологічних одиниць переносного значення, що додає їм експресивності. Ці фразеологізми можуть мати як позитивне, так і негативне забарвлення. Образи, що лежать в основі цих виразів, є важливою частиною національно-мовної картини світу і відображають сприйняття світу носіями мови.

Фразеологічні одиниці китайської мови широко використовуються як у повсякденному мовленні, так і в писемній мові. Вони дозволяють гарно та влучно виражати свої почуття та думки у будь-якій життєвій ситуації.

Висновки до Розділу 1

动物名称学 — наука про зооніми, загальні та власні імена (прізвиська) тварин. У китайській мові *动物名称* — “зоонім” включає в себе два різних поняття: “*动物专名*” — “загальна назва тварин” та “*名字(命名)*” — “власне ім’я тварини, найчастіше домашнього улюбленця”. Хоча інтерес до дослідження зоонімів великий, китайська лінгвістика не має систематичного вивчення унікальних і специфічних рис та інвентаризації всіх класів зоонімів.

Зоонімія – це одна із складових фразеологічних одиниць китайської мови. Завдячуючи фразеологізмам можна яскраво та влучно виразити думку, а за допомогою використаних у ньому зоонімів прослідкувати світобачення мовця і мовну картину його нації. Образ кожної тварини несе у собі певний символ, який таким чи іншим способом пов’язаний із нею. Як правило цей символ має у своїй основі легенду, міф або історичну подію, які задокументовані у письмових джерелах.

Китайська мова сповнена великою кількістю *动物成语*, тобто фразеологізмів з компонентом зоонімів. Зоонімія тісно пов’язана з фразеологією китайської мови, а особливо певні тварини, які є священними для Китаю, такі як дракон, тигр, черепаха, фенікс, та інш. Серед дослідників зоонімів у фразеологічній системі китайської мови варто виокремити Ма Течуань, Сунь Шуйбін, та інш.

Фразеологія не розглядається як окрема наука у китайській лінгвістиці. Серед найвідоміших мовознавців, які досліджували фразеологію китайської мови є Ма Гофань, Чжан Чжигун, Яо Пенци, Ні Баоюань, Вен ь Дуаньчжен, та інш.

Існує два види китайських фразеологічних джерел: література народна (філософські та історичні притчі, легенди, міфи, вирази, крилаті слова) та класична (філософські трактати, історичні хроніки, художня література).

На основі класифікації Ма Гофаня китайські фразеологізми поділяються на 5 видів: *成语, 谚语, 俗语, 歇后语, 惯用语* — кожен з яких повністю відповідає усім загальноприйнятим лексико-семантичним особливостям фразеологізмів.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗООНІМІВ У СУЧАСІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Тварини завжди мали дуже важливе значення у житті людини, особливо це стосується періоду давнини, коли сама людина ще була невід'ємною частиною тваринного світу, і життя тварин окремо розглядалося як певна модель життя, прототипом якої було людське суспільство. У китайській культурній традиції тварини сприймаються як господарі чотирьох сторін світу. Окрім цього їх пов'язують із певними стихіями та порами року. Спираючись на легенди, міфи, оповіді у китайців існують окремо виділені особливі тварини, а саме дванадцять тварин, які у точній послідовності складають гороскоп: щур, бик, тигр, кролик, дракон, змія, кінь, вівця, мавпа, півень, собака та свиня; легендарні тварини: 白虎 — “Білий тигр”, 玄武 — “Сюань-У”, 朱雀 — “Чжу-Цюе – червоний птах”, 青龙 — “Цин-Лун — зелений дракон”, 凤凰 — “фенікс”, 麒麟 — “єдиноріг”, 白泽 — “Байцзе”; чотири священні тварини: дракон, тигр, фенікс, черепаха.

Фразеологічні одиниці, за допомогою мовних засобів, виступають платформою певної нації, через яку відбувається вираження власного світогляду та образів на тлі власної історії, цінностей, досвіду, культури, і т. д. Фразеологізми з елементами зоонімії яскраво окреслюють мовну картину китайців. У цьому розділі ми будемо розглядати такі фразеологічні одиниці із зоонімами, як чен'юй, яньюй, сехоуей, гуаньюньюй.

2.1. Функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі чен'юй

Чен'юй (成语) — ідіома, сталий вираз, який зазвичай має чотирискладову семантично монолітну структуру, експресивний характер. Структура чен'юй утворена за нормами давньо-китайської мови.

Чен'юй має витоки з різних джерел, зокрема з китайської класичної літератури, класичних канонів, філософських трактатів, історичних хронік, художньої літератури, філософських притч, легенд, міфів, крилатих слів, афоризмів, прислів'їв, а також запозичень з інших мов. Наведемо декілька прикладів: джерелом походження чен'юй *鹤立鸡群* — “стояти як журавель серед курей — виділятися, підноситися” є *东晋·戴逵《竹林七贤论》* — “Дискусії семи мудреців бамбукового лісу”. Так казали про гвардійця Чжун Цзи Шао, бо, по-перше, він був дуже високим, а по-друге, він був мужнім та величним воїном. Джерелом походження *多如牛毛* — “так само багато, як шерстинок у бика — безліч, незліченна кількість” є *《北史·文苑列传序》* — “Історія північних династій”: “*学者如牛毛, 成者如麟角*” — “науковців багато, як шерстинок у бика, а знавці настільки малі кількістю, як ріг циліня”. Джерелом походження *凤凰来仪* — “танок пари феніксів — щасливе передвістя” є *《世说新语·容止》* — “Новий виклад старих” (вір Лю Іцина)): Се Чаоцун (онук відомого митця Се Лін'юня) був дуже талановитим письменником. Він написав прекрасний твір присвячений померлій матері імператора, за якою усі дуже сумували. Прочитавши чудово написаний шедевр імператор сказав: “*谢超宗真是有凤毛呀, 天下又出了一个谢灵运*” — “Се Чаоцун – справжній рідкісний талант, Піднебесна знов має Се Лін'юня”.

Більшість чен'юй, зазвичай, складаються з чотирьох слів, але іноді можуть містити три або навіть більше (до 14) слів, хоча це вважається рідкістю. Формування ідіоми, що виражає значення цілого речення за допомогою лише чотирьох слів, часто досягається шляхом опускання службових слів. Функцію службових слів виконує порядок слів у самому виразі. Така структура обумовлена тим, що джерелом чен'юй був веньян. У

чотирискладовому сталому виразі може бути використано до чотирьох зоонімів. Чен'юй з одним зоонімом: *老马识途* — “старий кінь дорогу знає — людина з великим досвідом”, *打草惊蛇* — “косив траву, злякав змію — сполохати, насторожити, (противника)”, *狗急跳墙* — “у крайності собака кидається на стіну — загнаний у глухий кут готовий на все, зважитися на відчайдушний крок”, *草长莺飞* — “високі трави, політ вивільги — прихід весни”, *如鱼得水* — “як риба, що дісталася до води — як риба у воді”.

Чен'юй з двома зоонімами: *见兔顾犬* — “побачивши зайця, озирнутися на собак — поки ще не пізно”, *虎背熊腰* — “спина тигра і поперек ведмедя — богатирська статура, кремезний”, *龙肝豹胎* — “печінка дракона і зародок барса — вишукана страва, делікатес”, *鸦雀无声* — “не чути ні ворони, ні горобця — не чути ні звуку, мертва тиша”, *莺歌燕舞* — “вивільги співають, ластівки танцюють — чудова весна, про гарний стан справ”.

Чен'юй з трьома зоонімами майже немає, але можна навести такий приклад як *鹰拿燕雀* — “орел упіймав ластівку і горобця — легка здобич”.

Чен'юй з чотирма зоонімами також має небагато прикладів, серед яких: *豺狼虎豹* — “шакали, вовки, тигри і леопарди — лиходій” та його еквівалент *狼虫虎豹* — “вовки, змії, тигри, леопарди — 1. люта тварина, 2. лиходій”, *麟凤龟龙* — “єдиноріг, фенікс, черепаха, дракон — різні типи людей з високими моральними якостями”. *鱼鳖虾蟹* — “риба, черепаха. креветка, краб — неорганізований натовп”.

Фразеологічна експресивність визначається трьома факторами: образністю, оцінювальністю та емотивністю. Образність, яка є найважливішим чинником у формуванні експресивності, присутня в усіх фразеологізмах, оскільки вони ґрунтуються на певному понятті або ідейній концепції, яку виражають у формі певного образу.

Значення компонентів фразеологізмів є переносними та фігуральними (не зводяться до прямих номінативних значень), отже, вони набувають значної семантичної ємності саме завдяки образній основі. Наявність або відсутність мотивації значення фразеологізму підсилює його експресивність та емоційний вплив. Наприклад: *攀龙附凤* — “триматися за дракона, і слідувати за феніксом — користуватися великим заступництвом”: в образах дракона та фенікса ховається сенс сильної та могутньої людини, *闻鸡起舞* — “почувши спів півня, змахнути — 1) вставати з півнями, братися за справу з самого ранку, 2) піднятися за першим покликом”: образ півня якнайкраще підкреслює саме ранній підйом/миттєве реагування на ситуацію; *虎视眈眈* — “дивитися хижо, як тигр — дивитися з жадібністю”: образ сильного тигра вказує на непоступливість не перед чим, та інш.

Китайська мова має величезну кількість чен'юй із різними зоонімами, але найбільш уживаними зоонімами є *龙* — “дракон”, *凤凰* — “фенікс”, *老虎* — “тигр”, *公牛* — “бик”, *老鼠* — “щур”, *兔字* — “кролик”, *蛇* — “змія”, *马* — “кінь”, *羊* — “вівця”, *猴* — “мавпа”, *鸡* — “півень”, *狗* — “собака”, *猪* — “свиня”. Наведемо приклади: *信马由缰* — “довіритися коню і відпустити віжки — дати волю, на милість випадку”, *骑虎难下* — “якщо скачеш верхи на тигрі, злізти важко — не мати шляху назад; безвихідь”, *凤毛鸡胆* — “пір'я фенікса, сміливість курки — героїчний на вигляд, але насправді боягузливий”, *龟毛兔角* — “шерсть черепахи та роги зайця — неможлива річ, брехня”, *亡羊补牢* — “лагодити хлів, коли вівці зникли — здобувати уроки з колишніх помилок; краще пізно ніж ніколи”, *牛鬼蛇神* — “демон бика та дух змії — 1. огидний; 2. підступна людина”, *虎口拔牙* — “виривати зуби у тигра — грати з вогнем”, *胆小如鼠* — “боягузливий як миша — бути боягузливим”, *万马奔腾* — мчать десять тисяч коней — нестримний рух вперед, величезна енергія, швидкі темпи”, *狗头军师* — “стратег із собачою головою — горе-порадник”, *杯弓蛇影* — “побачити лук, що

відбивається в чашці у вигляді змії — страх має великі очі”, *五马六猴* — “п’ять коней, шість мавп — недисциплінована, неконтрольована людина”, *狐朋狗友* — “друзі-шакали — погана компанія”, *一龙一猪* — “дракон і свиня — повна несхожість, люди різних здібностей”, *一石二鸟* — “одним каменем убити двох птахів — однією дією домогтися подвійної вигоди, одним пострілом убити двох зайців”, *兔死狐悲* — “коли заєць загинув, лисиця горює — оплакувати чужу, ворожу людину”, *龙马精神* — “дух дракона та коня — сповнений сил і енергії”, *白龙鱼服* — “білий дракон у вигляді риби — інкогніто, про велику людину”, *调虎离山* — “виманити тигра з гір — виманити ворога з його укріпленої бази” та інш.

2.2. Функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі яньюй

У китайській мові чітко можна розмежувати фразеологізми на дві категорії: категорія фразеологізмів, які відносяться до письмового стилю і побудовані за нормами веньян — *成语* та категорія народних висловів — *俗语*. До другої категорії дослідник Вень Дуаньчжен відносить три групи:

1. прислів’я — вислови (*谚语*), які мають повчальний характер;
2. звичні вирази — сталі фразеологічні сполучення (*惯用语*);
3. недовомки — іносказання (*歇后语*), які складаються з двох частин (іносказання та його розкриття)

Ма Гофань розмежовує усі категорії, розкриваючи особливості кожної, і вказує, що *谚语*, *俗语*, *歇后语*, *惯用语* — це окремі категорії, кожна з власними характерними та специфічними ознаками. (Ма Гофань, 1959).

Але щодо розмежування прислів'їв (谚语) та приказок (俗语), то це розрізнення залишається умовним. За «Словником сучасної лінгвістики»: прислів'я — це влучний стійкий образний вислів, часто ритмічний за будовою і повчальний за характером, що у стислій формі узагальнює, типізує різні явища життя, відображаючи світоглядні або моральні уявлення народу, його практичний досвід. Приказка — це стійкий відтворений, влучний, часто розмовний вислів, з лаконічною будовою і використанням образної виразності, вживається у прямому значенні відповідно до яких-небудь конкретних життєвих ситуацій; не містить висновкової частини. (Живіцька, 2010 с. 129, 139)

Тому ми визначаємо яньюй (谚语) як окрему категорію фразеологізмів, яка включає прислів'я та приказки.

Історія китайських прислів'їв та приказок налічує понад кілька тисячоліть. Джерелами походження яньюй є жива розмовна мова, спостереження людей, їх досвід і знання. Тому вони з'явилися задовго до виникнення писемності і передавалися усним способом. З появою писемності всі приказки та прислів'я були записані в літературних творах, таких як як “易经” — “Книга змін”, “左传” — “Коментар Цзо до “Весен і осеней”, “战国策” — “Історія воюючих царств”, “史记” — “Історичні записи” та інш. Часто прислів'я походять з літературних творів, і з часом повністю втрачають зв'язок з оригінальним текстом. Наприклад: 不入虎穴，焉得虎子 — “не забравшись до лігва тигра, не роздобути тигреня — або пан, або пропав, без ризику нема удачі”; 鸡早宿窝天必晴，鸡晚进笼天必雨 — “кури рано попрямували до курятнику — погода буде ясною, якщо пізно — погода буде поганою”; 马看牙板，树看年轮 — “у коня дивляться зуби, у дерева річні кільця — дерево цінують за плодами, а людину за справами”; 狗拿耗子，多管闲事 — “собака мишей ловить, не в свою справу сунеться — не пхай носа до чужого

проса”; 鱼儿水面游, 大雨要当头 — “риба плаває на поверхні воді — насувається сильний дощ”.

Проаналізувавши наведені прислів'я, робимо висновок, що їх джерелами є постійні спостереження китайської нації за поведінкою тварин.

При порівнянні чен'юй та яньюй з елементами зоонімів, чен'юй — є миттєвою сформованою думкою вираження почуттів, де образ тварини переноситься на людину чи подію. З іншого боку, яньюй — повчальний висновок, який формується на основі тривалого спостереження за типовими поведінковими рисами тварин і має на меті надати моральне наставлення.

Яньюй, узагальнюючи різні явища, виражає комплексне, завершене значення, яке зазвичай представлено у вигляді речення (простого або складного), що функціонує в мовленні як ціле речення.

Прислів'я можуть бути виражені як простими, так і складними реченнями з різними типами присудків. При цьому переважає сурядність над підрядністю, безсполучниковий зв'язок над сполучниковим, і часто опускаються прийменники або післяйменники. Зазвичай у яньюй використовується один-два зооніма. Наприклад: 老鼠过街, 人人喊打 — “коли щур перебігає дорогу, всі кричать “бий!”” — об'єкт загальної ненависті; об'єкт переслідувань”; 塞翁失马, 焉知非福 — “старий з кордону загубив коня, чи не на щастя це — немає злого, щоб на добре не вийшло”; 十鸟在树, 不如一鸟在手 — “одна птаха у руці це не 10 птахів на дереві — краще нині горобець, ніж узавтра голубець”.

Яньюй можна розділити на два види залежно від їхньої будови: з паралельними і непаралельними конструкціями. У яньюй з паралельними конструкціями дві частини мають ідентичну структуру та однакову кількість морфем. У яньюй з непаралельними

конструкціями різні частини мають відмінну структуру та різну кількість морфем або взагалі можуть бути з однією основою.

З паралельними: *不能请羊管菜园, 不能请狼管羊圈* — “не можна просити вівцю керувати городом, а вовка вівчарнею — кожному своя справа”; *人是衣裳, 马是鞍* — “для людини важливе вбрання, а для коня сідельце — зустрічають по одежі”; *挂羊头, 卖狗肉* — “на вивісці бараняча голова, а в крамниці собаче м'ясо — видавати чорне за біле”; *山上无老虎, 猴子称大王* — “коли в горах немає тигра, то й мавпа цар звірів — де немає співця, послухаєш і горобця”; *甘心做绵羊, 必然喂豺狼* — “хочеш бути вівцею, доведеться годувати вовків — якщо хочеш зоставатись у нинішньому становищі будь готовий до прислужування, скакати на задніх лапах”.

З непаралельними: *一言既出, 驷马难追* — “слово вилетіло, на четвірці коней не наздоженеш — слово не горобець, назад не вернеться”; *打狗也要看主人面* — “перш ніж бити собаку, подивися - хто її господар — докоряючи іншій людині, слід зважати на її керівництво”; *瞎猫碰死耗子* — “сліпий кіт натрапив на дохлу мишу — пощастило, випадкова удача — випало щастя, захопити Бога за бороду”; *长官骑瘦马* — “командир на худорлявому коні — прибіднятися, прикидатися сиротою казанською”; *牛头不对马嘴* — “щелепа коня не відповідає голові корови — як Пилип з конопель, ні до ладу ні до прикладу”.

У прислів'ях, як і в фразеологізмах, спостерігається свержословність, відтворюваність, цілісність значення, сталість та образність. Вони мають такі основні ознаки, як переносне значення та алегоричність, що ґрунтується на якомусь образі. Прислів'я, які походять з вільних висловів, характеризуються згущенням думки та компресією образу.

Образ певної тварини у яньюй використовується базуючись на природі самої тварини, характерній поведінці за певних обставин. Якщо порівнювати чен'юй та яньюй, то у яньюй майже не використовуються легендарні та фантастичні тварини, бо прислів'я та приказки — це спостереження на природою і накладання образу певного елемента на людину. Наприклад: *笨人先起身, 笨鸟早出林* — “дурній людині треба раніше вставати, дурній пташці треба раніше вилітати з лісу — якщо немає здібностей, проявляй старанність”; *叫唤的狗不咬人* — “собака, що гавкає, не кусається — язиком сяк і так, а ділом ніяк”; *和狼在一起, 就会学狼叫* — “як у зграї з вовками, то гавкає, як вовк — на чиєму возі сидіти, того й волю волити”; *马群奔驰靠头马* — “табун мчить за головним конем — колектив керується керівником”; *老牛拉破车* — “як старий бик запряжений у поламаний віз — йти мов черепаха”.

Яньюй можна поділити на три групи: перша група включає яньюй з алегоричним значенням, друга група складається з подвійних яньюй, які мають як буквальне, так і алегоричне значення, а третя група містить яньюй з буквальним значенням. Найбільшу кількість яньюй складають саме подвійні. Яньюй з зоонімами входять до першої та другої групи. У китайській лінгвістиці є чимала кількість яньюй з елементами зоонімів, при чому переважна кількість зоонімів — це тварини, з якими китайці стикаються у повсякденному житті. Наприклад: *狗嘴里吐不出象牙* — “із собачої пащі не чекай слонової кістки — не чекай доброго слова від поганої людини”; *宁为鸡口, 毋为牛后* — “краще бути дзьобом курки, ніж задом бика — краще бути першим у селі, ніж останнім у місті”; *画虎画皮难画骨, 知人知面不知心* — “коли малюєш тигра, легко малювати шкуру, але важко - кістки; легко побачити зовнішність людини, але важко проникнути в душу — в чужій душі мов серед ночі”; *虎父无犬子* — “у тигра не народиться цуценя — син гідний свого батька”; *老虎屁股摸不得* — “тигра по заду не погладиш — 1. не гладь проти шерсті, 2. норовиста людина”; *路遥知马力, 日久见人心* — “кінь випробовується

дорогою, а людина часом — людину впізнаєш, коли з нею пуд солі з'їси”; — *一燕不成夏* — “одна ластівка літа не робить”; — *一粒老鼠屎, 坏了一锅粥* — “крапля мишиного посліду зіпсувала казан супу — ложка дьогтю в бочці меду”; *好马不吃回头草* — “хороший кінь не їсть траву, що залишилася позаду — цілеспрямовані люди не відступають”; *得胜的猫儿欢似虎* — “кіт-переможець щасливий, як тигр — велика радість перемоги”; *煮熟的鸭子飞了* — “полетіла зварена качка — прогавити момент/шанс”; *不见兔子不撒鹰* — “не спускати яструба, поки не побачиш зайця — ніколи не починай діяти, поки не будеш упевнений”; *风马牛不相及* — “фенікс, кінь, бик не мають жодного зв'язку між собою — ні пришити ані прилатати”; *狼众食人, 人众食狼* — “вовки їдять людей, люди їдять вовків — переможе той, хто сильніший”; *燕雀安知鸿鹄之志* — “ластівкам і горобцям не зрозуміти устремління величного лебедя — кінь воліві не рівня”; *手无缚鸡之力* — “у руках немає сили, щоб зв'язати курку — слабкий, безсилий”; *人怕出名, 猪怕壮* — “людина боїться популярності, як свиня боїться розжиріти — боятися проблем популярності”.

2.3. Функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі сехоуоу

Сехоуоу (*歇后语*) — це особливий вид фразеологічних висловів, недовомки-іносказання. Буквально перекладається як "вислів з усіченою кінцівкою". Історично термін "сехоуоу" викликав багато дискусій як серед китайських, так і іноземних лінгвістів. У 50-70-х роках ХХ століття термін "сехоуоу" мав два різних тлумачення:

1. *正规的歇后语* — “справжні недовомки” — це усічені форми фразеологічних одиниць. Частіше усікаються чен'юу з чотирьох складів. Такі усічені форми використовуються як самостійні фразеологізми.

Наприклад: сехоуоу 独占鳌 — є усіченою формою чен'юу 独占鳌头 — “заволодіти головою легендарної черепахи — головувати, бути першим”.

2. Двоскладові вислови, в яких перша частина є іносказанням, а друга частина пояснює його. Звідси і походить назва “недомовки-іносказання”. Такі вислови можуть використовуватись як в повній формі, так і у скороченій формі, при цьому значення першої частини в скороченій формі залишається незмінним. Наприклад: 蚂蚁背螳螂 — 肩负重任 — “мураха несе на спині богомола — нести важку, велику відповідальність”.

歇后语 — це вид фразеологізмів, які складаються з іносказання та його тлумачення, притаманний лише китайській мові. Цей вид фразеологізмів є унікальним, бо не має аналогів ні в східних ні в європейських мовах.

Сехоуоу — це одна із найулюбленіших форм фразеологізмів у китайців. Вони мають дуже давнє походження. Першим письмовим документом, де використовувались сехоуоу це “旧唐书。郑紫列传” — “Історія династії Тан — біографія Джен Чі” династії Тан. Вже там були славнозвісні форми сехоуоу. Але притаманна форма та стиль сехоуоу існувала ще з доцінських часів.

Через те, що сехоуоу “ходили” серед простого народу, їх рідко можна зустріти у письмових джерелах, у більшості випадків вони передавались в усній формі. Наприклад джерелом походження 千里送鹅毛，礼轻人意重 — “за тисячу миль прислати лебедину пір'їнку: не так дорогий сам подарунок, як дорога увага — головне не подарунок, а увага” є 钱大昕《恒言录》 — Цянь Дасінь “Записи про приказки та прислів'я” династії Цін. Джерелом 螳螂捕蝉，黄雀在后 — “поки богомол полює за цикадою, ззаду його чатує чиж — 1. на будь-яку силу є управа, 2. не підозрювати про навислу небезпеку” є 《庄子·山木》 — Чжуан Цзи “Старовинні пісні”. Джерелом 铁公鸡 — 一毛不拔 —

“залізний півень: не вирве і волосинку — скнара” є “子不语” — “Про що не говорив Конфуцій”.

Сехоуей — це речення за формулою “загадка — розгадка” із закінченою думкою, яке складається з двох частин, і перша частина має замаскований характер, тобто містить іносказання або недомовку, яка потребує пояснення, а друга частина містить роз’яснення або розгадку і вказує на правильне тлумачення першої частини. У писемній формі між цими частинами ставиться знак тире, щоб відділити їх один від одного, а в усній формі між цими частинами робиться пауза для зручності сприйняття. Наприклад: *夜猫子拉小鸡 — 有去无回* — “людина, яка не дотримується свого слова, не повертає борг”: перша частина (іносказання): сова вночі вкрала курча, виступає загадкою, а друга частина: без повернення — розгадка і пояснення .

Іносказання — це перша частина сехоуей, частіше за все виражена простим поширеним реченням, або дієслівно-об’єктним словосполученням. Наприклад: *狗咬刺猬 — 没出下嘴* — “собака кусає їжака: не знає куди морду сунути — не знати, як підступитися”. Також перша частина може бути виражена складно-сурядним реченням, іменним атрибутивним словосполученням, складним числівником, сполученням числівника з іменником. Наприклад: в сехоуей *牛吃稻草, 鸭吃谷 — 个人福气不同* — “віл їсть рисову соломку, качка – зерно: у кожного своя доля щастя — у кожного своє щастя” перша частина є складно-сурядним реченням.

Тлумачення — друга частина сехоуей, зазвичай має походження з розмовної мови і відноситься до просторіччя. Зазвичай ці просторіччя вже існували до появи недомовки, нерідко мають за основу чен’юй, які активно використовуються в розмовній мові. Наприклад: у другій частині сехоуей *割鸡用牛刀 — 大材小用* — “різати курку ножем для забиття корів — розмінювати талант на дрібниці” використаний чен’юй *大材小用* — “не мати гідної оцінки”. Використаним чен’юєм у *豹子进山 — 浑身是胆* — “леопард

у горах: все тіло — втілення хоробрості — хоробра людина” є *浑身是胆* — “бути втіленням хоробрості”.

Образність, що лежить в основі експресивності фразеологічних одиниць — є однією з найважливіших ознак сехоуоуї. Перша частина сехоуоуї — іносказання, втілює образне висловлювання, зміст якого розтлумачується у другій частині. На відміну від яньоуї інформація, що міститься в сехоуоуї, подається не у вигляді повчання або поради з ознаками дидактичності, а як мовленнєва прикраса з жартівливим, іронічним характером.

Сехоуоуї відображають багатогранність китайського суспільства, його культури та традицій. У цих висловах закодовані образи і символи, які відображають різноманітні аспекти життя: відносини між людьми, соціальні норми, релігійні вірування, моральні цінності, природні явища, побутові ситуації та багато іншого. Через використання образів різних предметів та явищ, сехоуоуї передають глибинні філософські та моральні ідеї, а також передають досвід попередніх поколінь, увібраний в китайську культуру. Вони є важливим джерелом інформації про китайське суспільство, його цінності та світогляд. Зооніми посідають неостаннє місце при створенні сехоуоуї, бо з давніх давен люди співіснували з тваринами, і тварини мали велике значення у всіх сферах життя людини. Найчастіше зооніми використовуються у першій частині, хоча трапляються і у другій частині, коли є частиною фразеологізму. Наприклад: *老虎头上拍苍蝇——自找苦吃* — “бити мух на голові тигра: самому напроситися на неприємності — з вогнем жартувати”, де образ всевладного тигра вказує на могутність людини чи серйозність ситуації; *老鼠尾巴上害疔子——出脓也不多* — “у миші на хвості вскочив прищ: якщо витече гній, то не багато — великої користі не буде”, де образ маленької миші вказує на незначущість, несуттєвість; *鼻子上挂鲞鱼 —— 嗅鲞* — “повісити на ніс в'ялену рибу: нюхати в'ялене — і не думай! викинь із голови”, де обрано образ в'яленої риби, через співзвучність “嗅鲞” та “休息”, тобто розслабся, відпусти ситуацію; *猪鼻子里插葱——*

— *装象* — “свиня встромила лук у ніс: прикинулася слоном — удавати з себе”, де образ свині використаний як нахабство, впертість, а слон обраний через співзвучність “象” та “装相”, тобто прикидатися; *狐狸钻罐子* — *藏头露尾* — “лисиця залізла до горщика: сховати голову, висунути хвіст — недоговорювати, замовчувати, ходити коло та навколо”, де образ лисці вказує на хитрість; *猴子吃核桃* — *全砸了* — “мавпа їла волоський горіх: усі розчавила — повний крах у певній справі” хоча образ мавпи втілює кмітливість та дотепність, але тут її образ протиставляється, щоб показати всю безглуздість ситуації; *太湖的虾子* — *白忙* — “креветки в озері Тайху: марно працювати, даремно старатися — робота без користі, зусилля без результату”: “忙” “芒” співзвучні, “白忙” — “даремно”, “白芒” — “білі вуса”; *猫戏老鼠* — *哄着玩* — “кіт грається з мишею: грати насміхаючись — обманювати”: миша не боїться грати з кішкою, хоча ризикує втратити життя; *热锅上的蚂蚁* — *急得团团转* — “немов мурахи, що потрапили на гарячу сковороду: хвилюючись не знаходити собі місця — сильно хвилюватись” використаний образ: біганина по розпеченій сковороді — описує великий поспіх; *兔子的尾巴* — *长不了* — “хвіст зайця: не росте — недовготривалий” заєць має від природи куций хвіст, тому він ніколи не виросте, не стане довшим.

Сехоуей — унікальні фразеологізми, в яких яскраво відображено китайський національний колорит не просто використовуючи певні образи, а надаючи цим образам певного жартівливого тону, точно вказуючи на ту чи іншу проблему чи ознаку. Зооніми в сехоуей виразно підкреслюють характеристики людини, певні обставини. У недововках китайці використовують найрізноманітніші образи тварин. Наприклад: *虾子过河* — *谦虚* — “креветка переходить річку: скромний”; *鹰飞蓝天, 走夜路* — *各走各的道* — “орел літає в небі, лисиця ходить стежками: кожному свій шлях — кожному треба йти своїм шляхом і не заважати один одному”; *肉馒头打狗* — *有去无回* — “кидати в собаку пампушкою з м'ясом: кинеш, назад не повернеться — піти, минути,

канути безповоротно”; *鲜鱼烂虾一锅煮* —— *不知好歹; 好歹不分* — “свіжа риба та креветки, приготовані в одній каструлі: хороше і погане не розрізняються — не відрізняти хорошого від поганого”; *狗咬吕洞宾* —— *不识好人心* — “собака покусав Люй Дунбіня: не зрозуміти добрих намірів іншої людини — не відрізнити біле та чорне”; *耗子啃木箱* —— *闲磨牙* — “щур гризе дерев'яний ящик: даремно сточує зуби — витрачати час на марні балачки, точити лясси”; *墙缝里的蝎子* —— *蜚人不显身* — “скорпіон у щілини стіни жалить: шкодити людям не виказуючи себе — діяти тихою сапою”; *八只脚的螃蟹* —— *横行霸道* — “краб лише з вісьмома ногами: самодурствувати, лютувати — сатрап”; *大龙不吃小干鱼* —— *看不上眼* — “великий дракон не їсть сушену рибу: зневажати — вважати за ніщо”; *鸡窝里出凤凰* —— *新鲜事儿* — “до курятника завітав фенікс: свіжі новини — що за новина!”; *猫儿念经* —— *假充善人* — “кішка читає молитви: вдавати з себе хорошу людину — добрий баранчик, та по-вовчому виє”; *蝴蝶飞进了花园里* —— *难舍难离* (досл. метелик влетів до саду: ніяк не розлучитися — дихнути один без одного не можуть, мов риба з водою); *蛇吞尺子* —— *直了* — “змія ковтнула лінійку: прямий”; *熊打仗* —— *傻干* — “ведмідь воює: працювати (діяти) абияк — сяк-так, як прийдеться”; *豹狗子吃马鹿* —— *好大的胃* — “леопард з собакою з’їв коня та оленя: сильний апетит — вовчий апетит”; *瞎子打蚊子* —— *白费力气* — “сліпий б’є комара: марне витрачання сил — носити воду решетом); *鹅毛落水* —— *漂浮* — “гусяче пір'я впало у воду: поверхневий — води не замутисть”; *鸡毛上天* —— *轻狂* — “куряче пір'я в небі: легковажний, безладний — вітер в голові”; *野马脱缰* —— *横冲直撞* — “дикий кінь зірвався з повідка: буяннити — ходити на голові”; *小毛驴戴耳环* —— *累赘* — “маленький віслучок носить сережки: обтяжливий — взвалити на плечі”, та інш.

2.4. Функціонування зоонімів в сучасній китайській мові на матеріалі гуаньюной

Гуаньюной (惯用语) — звичні вислови, сталі словосполучення, відрізняються своєю образністю, максимальною лаконічністю та точністю. Існують не для повчання наставляння, чи узагальнення, а лише констатують характерні особливості людей, подій, ситуацій тощо. Вони побудовані за нормами усної мови, тому першістю використання у процесі мовлення поступаються лише чен'юй.

Хоча вони дуже популярні в народі, проте довгий час не привертали увагу дослідників. Термін “гуаньюной” з'явився лише в 60-х роках минулого століття. Його використовували для позначення сталих виразів, які мали явно розмовний характер, і складались зазвичай з трьох складів. Гуаньюной розглядали лише як складову частину народних висловів (俗语) до 80-х років.

Виникали питання також з приводу того, що саме слід відносити до цієї категорії. Численна кількість китайських лінгвістів стверджували, що до цієї категорії відносяться трьохскладові дієслівно-об'єктні ідіоми, які використовуються як в прямому їх значенні, так і в переносному. З більшою кількістю складів гуаньюной також зустрічаються, але дуже рідко. Деякі мовознавці вважають, що ці вирази не є трискладовими, а навпаки — в більшості своїй є чотирискладовими, як чен'юй. Деякі взагалі вважають їх різновидом яньюй.

Ма Гофань їх називає фразеологічними поєднаннями, та разом з Вень Дуаньчжен вважають, що гуаньюной є окремим видом китайських фразеологізмів, тобто сталими, «звичними висловами», які використовуються в усному мовленні, які мають специфічні особливості структурного, семантичного та стилістичного характеру. (Ма Гофань, 1959)

Гуаньюной мають багатовікову історію. Їх джерелом походження є жива розмовна мова. Багато з цих висловів передавалися усно з покоління в покоління і стали складовою частиною народної мудрості. Проте, багато гуаньюной збереглися до нашого

часу завдяки тому, що їх зафіксували в стародавніх історичних та літературних творах, де вони були позначені як 俗语, 俚语, 俚俗.

Окрім того, гуаньюною також мають витоки із інших різних джерел, таких як поезія, легенди, оповідання, літературні твори, крилаті слова, діалекти, інші розряди фразеологізмів, а також спеціалізовані терміносистеми, наприклад, медична, технічна, театральна тощо. Вони втілюють різноманітні аспекти культури, традицій та специфіки різних сфер життя. Ці фразеологічні одиниці, не залежно від часу походження, містять різноманітні зооніми. Наприклад: джерелом 登龙门 — “піднятися на ворота дракона — отримати високу посаду за допомогою впливових осіб” є “后汉书·李膺传” — “Історія династії Пізньої Хань — Біографія Лі Ін”; джерелом 可怜虫 — “жалюгідна комаха — бідолаха” є 南朝·宋·《企喻歌》 — “епоха Південних царств: династія Сун”; джерелом 孺子牛 — “віл, слухняний навіть перед дитиною — покірний виконавець” є “左传” — “Коментарі Цзо”; 露马脚 — “показати кінські ноги — таємне стало явним” 元代《包待制陈州糶米》 — “епоха Юань, легенда «Бао Чжен розподіляє області для продажу рису”.

Тобто модель створення гуаньюною можна зобразити у такій послідовності: спостереження людей — висновки, які формуються у певні вислови — постійне використання у мовленні, що призводить до їх спрощення — утворення форм, які мають узагальнюючий характер і переносять лише певний образ. Наприклад: джерелом 料虎头 — “піклуватись про голову тигра — ризикувати” є “庄子” — “Чжуан-цзи”, але 料虎头 є вже спрощеною формою синонімічних фразеологізмів 老虎头上搔痒 — “чесати голову тигра”, 老虎上来搔痒 — “потерти свербляче місце на голові в тигра”, 老虎头上捉虱子 — “ловити вошей на голові в тигра”, 老虎头上扑苍蝇 — “бити мух на голові в тигра”, які в свою чергу пішли від фразеологізму 老虎头上拍苍蝇 — 自找苦吃 — “бити мух на голові в тигра: шукати неприємності на свою голову”.

За своєю структурою гуаньюною поділяються на ті, які представлені словосполученням і які представлені реченням. Ті, які представлені реченням, зустрічаються дуже рідко, і при цьому не мають смислової та інтонаційної завершеності. Обидва види гуаньюною виступають у якості члена речення. (Ма Гофань, 1959)

Майже усі гуаньюною є трикомпонентними словосполученнями. В кожному гуаньюною використовується лише один зоонім, навіть якщо першоджерело містить декілька зоонімів. Зустрічаються також двокомпонентні словосполучення, наприклад: *龙吟* — “свист дракона — дзвінкий, гучний голос”, *虎踞* — “тигр сидить — неприступне місце”, *龙盘* — “дракон скрутився — очікування”, *鲸吞* — “кит ковтнув — 1. ковтнути, 2. анексувати”, *蚕食* — “шовкопряд їсть — 1. вгризатися, 2. захоплювати”. Максимальна кількість компонентів у гуаньюною 4-5, але це рідкість, наприклад: *赶鸭子上架* — “гнати качку до курятника — вимагати неможливого”, *打落水狗* — “бити собаку, що впав у воду — бити лежачого”, *钻牛角尖儿* — “залізити в самий кінчик рогу бика — упертись”. Серед трикомпонентних можемо навести такі приклади: *千里马* — “кінь на тисячу миль — 1. чудовий кінь, 2. видатна людина”, *老黄牛* — “старий бик — роботяга”.

Гуаньюною втілюють цілісність значення, яке виникає через посилення переносного значення компонентів та послаблення лексичного значення. Вони функціонують у мовленні як окремі члени речення і виступають на рівні слова, хоча за своєю структурою не дорівнюють окремому слову. Існує три різновиди цілісності в цих ідіомах: 1. в яких дієслово втрачає своє номінативне значення і отримує нове, пов’язане із значенням іменного компоненту; 2. двопланові, тобто ті, які можуть функціонувати і як вільне сполучення з прямим значенням і як фразеологічне з переносним значенням; 3. які мають лише переносне значення. Наприклад: фразеологізм *吃鸭蛋* — “їсти яйця качки — отримати погану оцінку” відноситься до другої групи, бо може використовуватись і в прямому і в переносному значенні; *捡臭鱼* — “підбирати тухлу

рибу — набирати (на роботу, навчання) абикого” відноситься до другої групи, бо використовується у двох значеннях; *打死老虎* — “бити тигра, що ще вмер — бити лежачого” відноситься до третьої групи, бо використовується лише в переносному значенні; *执牛耳* — “тримати вухо корови — бути головою, домінувати” відноситься до другої групи, бо має два значення; *吹牛皮 (吹牛)* — “надувати шкіру бика — хвалитись” відноситься до третьої групи бо використовується лише в переносному значенні; *拍马屁 (拍马)* — “вдарити коня по заду — підлабузнюватися” відноситься до третьої групи бо використовується лише в переносному значенні.

Образність є виразною характерною рисою для гуаньюнюй, бо в них вкладено не просто певний факт або подія, а яскравий образ, який закріпився в ментальності нації у процесі спостереження за природою, і був перенесений на ту чи іншу особу чи подію. Дуже багато гуаньюнюй побудовані за принципом порівняння. тому китайська мова сповнена великою кількістю гуаньюнюй з елементами зоонімів. Наведемо приклади: *百灵鸟* — “жайворонок — 1. різновид птахів, 2. людина, яка рано прокидається”; *领头羊* — “баран-ватажок — лідер”; *纸老虎* — “паперовий тигр — людина при владі, але без сили”; *应声虫* (досл. комаха, що підспівує — людина, що йде з натовпом); *哈巴狗* (1. мопс, 2. підлабузник); *变色龙* (хамелеон у прямому і переносному значенні); *炒鱿鱼* — “смажений кальмар — звільнити; розрахувати”; *回马枪* — “завдати смертельного удару списом, розвернувши коня — зраджувати своїх; викривати своїх”; *马后炮* — “гармата позаду коня — запізнілий хід”; *牛鼻子* — “ніс корови — ключ вирішення проблеми”; *跑龙套* — “бігати в театральному костюмі — бути на побігеньках; виконувати дрібні доручення”; *笑面虎* — “усміхнений тигр — лицемірна людина”; *落汤鸡* — “курка в супі — промокнути до нитки”; *地头蛇* — “місцевий змій — глава місцевої мафії”.

Висновки до Розділу 2

Зоонімія — це одна із широких сфер використаних у фразеологічних одиницях китайської мови, бо тварини завжди складали важливу частину життя людини. Протягом всієї історії людства, де б людина не жила: у місті чи в сільській місцевості — тварини супроводжували людей. Відбиток цього ми бачимо у великій кількості найрізноманітніших фразеологічних одиниць.

У цьому розділі ми проаналізували чотири ланки кожного з чотирьох видів китайських фразеологізмів із зоонімічним елементами (чен'юй, яньюй, сехоуяй, гуаньюнюй): їх джерела, структура, образність та вживання в мовленні.

У китайській мові чітко можна розмежувати фразеологізми на дві категорії: категорія фразеологізмів, які відносяться до письмового стилю і побудовані за нормами веньян — чен'юй та категорія народних висловів, які більше використовуються в усному мовленні — яньюй, сехоуяй, гуаньюнюй.

До джерел чен'юй відносимо класична література, класичні, філософські, історичні, художні, філософські твори, легенди, міфи. Джерелами яньюй є жива розмовна мова, життєві спостереження людей. Сехоуяй та гуаньюнюй мали витоки з усної народної мови, і завдяки записам в історичних чи інших творах вони збереглися і до наших часів.

Структура всіх видів китайських фразеологізмів різна. Чен'юй зазвичай чотирьохскладові (мін кількість слів: 3, макс кількість слів: 14). Утворення ідіоми відбувається шляхом опущення службових слів. У чен'юй може бути до 4 зоонімів. Найчастіше використовується з одним-двома зоонімами. Яньюй передається простим чи складним реченням, можуть бути з паралельним і непаралельними конструкціями. Зазвичай у яньюй використовується один-два зооніма. Сехоуяй складаються з двох частин: іносказання та його роз'яснення. Тобто це закінчена думка у формі речення.

Найчастіше зооніми використовуються у першій частині, хоча трапляються і у другій частині, коли є частиною фразеологізму. Як правило гуаньюною є трикомпонентними словосполученнями (мін кількість слів: 2, макс кількість слів: 4-5). В кожному гуаньюною використовується лише один зоонім, навіть якщо першоджерело містить декілька зоонімів.

Усім видам фразеологізмів: чен'юю, яньюю, сехоуюю, гуаньюною притаманна образність. У кожній фразеологічній одиниці криється певний образ, який переноситься на людину чи обставину порівнюючи її з тією чи іншою особливістю обраної тварини.

У китайській сучасній мові широко використовуються 动物成语. Китайці люблять використовувати зоонімічні чен'юю, яньюю, сехоуюю, гуаньюною за різних обставин. Певні з них використовуються в більш діловому стилі, щоб підкреслити певні ознаки людини чи факт, а деякі — в жартівливій атмосфері, щоб наголосити на тих чи інших характеристиках особи, абсурдність ситуації, тощо.

ВИСНОВКИ

Інтерес дослідників до особливостей фразеології в китайській мові зумовлений тим, що саме фразеологічні одиниці розкривають увесь спектр стилістичних особливостей мови, її багатство та культуру, а фразеологічні одиниці з зоонімічним компонентом яскраво підкреслюють особливості тварин і доречно накладають образ на людину чи ситуацію.

З метою досягнення поставлених цілей, в ході роботи було: досліджено наукові джерела з яких отримали теоретичні знання з теми роботи, розглянуто поняття «зоонім» в китайській лінгвістиці, проаналізовано питання зоонімії в китайських фразеологічних одиницях, з'ясовано особливості чотирьох типів фразеологізмів сучасної китайської мови, проаналізовано і порівняно чотири ланки кожного з чотирьох видів китайських фразеологізмів із зоонімічним елементами (чен'юй, яньюй, сехоуюй, гуаньюнюй): їх джерела, структура, образність та вживання в мовленні. Дослідивши всі особливості фразеологізмів китайської мови можна зробити такі висновки:

- *动物名称学* “зооніміка” — наука про зооніми, загальні та власні імена (прізвиська) тварин. У китайській мові *动物名称* — “зоонім” включає в себе два різних поняття: “*动物专名*” та “*名字(命名)*”.
- Образ кожної тварини несе у собі певний символ, який таким чи іншим способом пов'язаний із нею. Як правило цей символ має у своїй основі легенду, міф або історичну подію, які задокументовані у письмових джерелах. Існує два види китайських фразеологічних джерел: література класична (філософські трактати, історичні хроніки, художня література) та народна (філософські та історичні притчі, легенди, міфи, вирази, крилаті слова).
- Зоонімія тісно пов'язана з фразеологією китайської мови. Китайська мова сповнена великою кількістю *动物成语*.

- Фразеологія не розглядається як окрема наука у китайській лінгвістиці. Серед найвідоміших мовознавців, які досліджували фразеологію китайської мови є Ма Гофань, Чжан Чжигун, Яо Пенци, Ні Баоюань, Вень Дуаньчжен, та інш. Серед дослідників зоонімів у фразеологічній системі китайської мови варто виокремити Ма Течуань, Сунь Шуйбінь, та інш.
- Джерела чен'юй: класична література, класичні, філософські, історичні, художні, філософські твори, легенди, міфи. Джерела яньюй: жива розмовна мова, життєві спостереження людей. Сехоуюй та гуаньюнюй: усна мова.
- Чен'юй зазвичай чотирьохскладові, може бути до 4 зоонімів, найчастіше використовується з одним-двома зоонімами. Яньюй — це речення, зазвичай містять один-два зооніма. Сехоуюй складаються з двох частин: іносказання та його роз'яснення. Найчастіше зооніми використовуються у першій частині, хоча трапляються і у другій частині, коли є частиною фразеологізму. Як правило гуаньюнюй трикомпонентні, містить лише один зоонім.
- Усім видам фразеологізмів: чен'юй, яньюй, сехоуюй, гуаньюнюй притаманна образність. У кожній фразеологічній одиниці криється певний образ, який переноситься на людину чи обставину порівнюючи її з тією чи іншою особливістю обраної тварини.
- У китайській сучасній мові *动物成语* усіх видів можуть використатись за різних обставин, певні використовуються в більш діловому стилі, щоб підкреслити певні ознаки людини чи факт, а деякі — в жартівливій атмосфері.

Дослідження зоонімії знаходиться на початковій стадії, тому ця галузь є дуже перспективною. Зооніміка багатогранно розриває лінгвокультурологічні аспекти мови і допомагає дослідникам більш глибоко поринути у культуру нації.

论文摘要

该论文的主题为“现代中文中动物专名的作用”。本论文研究主要的目的为研究现代汉语中动物专名特点。

论文任务为研究学文科学资料，了解中文动物专名特点及语义特点，分析中文熟语中的动物专名问题，探索现代汉语中四类成语的特殊性，分析和比较成语、谚语、歇后语、惯用语的来源、由来、结构、意象和在语言中的使用。

论文结构分两个部分，第一章包含三个主要问题：中国语言学中的“动物专名”、在中文成语中的动物专名、中文成语的特点。

论文第二章包含四个主要问题：动物专名在成语、动物专名在谚语、动物专名在歇后语、动物专名在惯用语。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баран, Я. А., & Зимомря, М. І. (1999). *Теоретичні основи фразеології*. Закарпатська обласна організація Товариства книголюбів України.
2. Баран, Я. А. (1998). *Фразеологія у системі мови* [автореф. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філ. наук : спец. 10.02.15 "загальне мовознавство"].
3. Долбіна, К. Д. (2014). *Когнітивні аспекти функціонування зоонімних пропріальних одиниць* [автореф. дис. канд. філ. наук: 10.02.15]. Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова.
4. Дубравська, З. Р. (2018). *Зооніми як окремі лексичні одиниці та як компоненти сталих виразів*. *Young Scientist*, (3.1), 51–54.
5. Живіцька, І. А. (2010). *Мовна картина світу як відображення реальності*. *Філологічні студії*, (4), 20–25.
6. Загнітко А. А. *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни* / А. А. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 426 с.
7. *Китайська цивілізація: Традиції та сучасність* (с. 496). Видавничий дім «Гельветика». (2020).
8. Коваленко, О. В., & Рзаєва, В. В. (б. д.). *Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов*. *Одеський лінгвістичний вісник*, (2), 30–38.
9. Комар, Л. (2011). *Фразеологія як наука та її предмет дослідження*. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2011_3_29
10. Красовська, К. В. (б. д.). *Зв'язок концептуальної та мовної картин світу з етнічною ментальністю*. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34967/32-Krasovs%27ka.pdf?sequence=1>.

11. Куковська, В. І. (б. д.). *Становлення фразеології як лінгвістичної дисципліни.*
<https://www.sworld.com.ua/konfer26/870.pdf>.
12. Оськіна, Н. О., & Нікітіна, Т. В. (2020). *Ченьюй-зоонім як засіб опису особистості людини.* Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2(45), 113–116.
13. Пойнар, Л. М. (2012). *Семантичний простір фразеології як джерело інтерпретації концепту істинний шлях у картині світу китайського етносу.* *Studia Linguistica*, (6), 125–131.
14. Руснак, В. І. (2011). *Зоосемічні фразеологічні одиниці як носії національно маркованої вторинної номінації.* Наукові записки. Серія “Філологічна”, (19), 329–336.
15. Федічев, О. Є. (б. д.). *«Чен юй» як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові.*
http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6395/Fedichev_«Chen%20yu»_yak_najposhyrenishyj_vyd.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
16. Флорінська, С. С. (2017). *Методи та джерела зоонімічних досліджень.* *Пріоритети сучасної філології: Теорія і практика*, 33–34.
17. Фрасинюк, Н. І. (б. д.). *Мова та культура у їхній взаємодії.* http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npkpnu_fil_2009_20_185.pdf.
18. Хорошун, Ю. С. (2020). *Колороніми в китайській літературній мові: Лексико – семантичний аспект.*
http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/889/Хорошун_mag.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

19. Шевченко, О. (2013). *Лексико-семантична та функціональна класифікації фразеологічних одиниць сучасного ділового китайського мовлення*. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 38–42.
20. Ужченко, В. Д. (1998). *Фразеологічний словник мови*. Освіта, 204
21. Ma, Tiechuan. (2015). *Cause analysis of different culture image in english and chinese animal idiom*. Asian Journal of Humanities and Social Sciences (AJHSS), 3(1), 10–19.
22. *成语大词典* (2004). 商务印书馆国际有限公司, 1795.
23. 马贞如 (1997). *英语成语典故小词典*. 广东人民出版社.
24. 马国凡 (1959). *成语简论*. 沈阳, 1578
25. 邢福义, 汪国胜 (2003). *现代汉语*. 华中师范大学出版社
26. 冷天龙 (Ред.). (2001). *汉语成语词典*. 四川辞书出版社 .
<https://downloads.freemdict.com/词典pdf/漢語成語詞典.pdf>
27. 于志勇, 于弘, 马尚, 王少华, 王风华, 王洁白, 王昭华 & 魏民. (1966). *中华成语大词典* (刘万国, Ред.). 中文工具书. <https://mdx.mdct.org/词典pdf/中华成语大词典.pdf>
28. 何平 (Ред.). (2004). *汉语成语词典*. 电子科技大学出版社 .
http://www.wenqujingdian.com/Public/editor/attached/file/20180416/20180416162308_44400.pdf